

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

тобто ситуацією, конкретними знаряддями праці, технічними засобами тощо.

Безумовно, розглянуті питання не вичерпують всю повноту проблеми, а лише окреслюють коло подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Цимбалюк М. М., Шандра Б. Б. Філософсько-правова характеристика злочинності: соціокультурні реалії : монографія. Львів : Ліґа-прес, 2016. 254 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua>
2. Костенко О. М. Культура і закон – у протидії злу : монографія. Київ : Атіка, 2008. 352 с.
3. Назаренко Д. О. Кримінологічний аналіз та протидія фоновим для злочинності явищам : монографія. Харків : Діса плюс, 2013. 523 с.
4. Нежурбіда С. І. Кримінологічне вчення про причинність злочинності : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Сергій Ігорович Нежурбіда ; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2015. 32 с.

Ключові слова: детермінація, необережний злочин, злочинна поведінка, соціальні відхилення, причинність, соціально-психологічні чинники.

Key words: determination, negligent crime, criminal behavior, social deviations, causation, psychosocial factors.

ХИЖНЯК ЄВГЕН СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності,
доцент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук, доцент*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ УМИСНИХ ВБИВСТВ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У сучасних умовах – становлення й розвитку демократичної, правової держави – профілактика кримінальних правопорушень розглядається як важливий напрям внутрішньої політики України. Профілактика кримінальних правопорушень є одним з пріоритетних шляхів превенції кримінальній протиправності, зменшення масштабів її розповсюдження, покращення криміногенної обстановки. Окреме місце серед завдань підрозділів кримінальної поліції займає «профілактика», зокрема профілактика умисних вбивств.

Виходячи з розуміння профілактики кримінальних правопорушень, як специфічної сфери соціального регулювання, управління та контролю, що має багаторівневий характер та має на меті превенцію кримінальній протиправності шляхом виявлення та усунення її детермінант, нами будуть досліджені різні аспекти функціонування системи загальної профілактики кримінальних правопорушень, зокрема умисних вбивств, що здійснюється підрозділами кримінальної поліції, які пов'язані як з вирішенням загальних завдань соціального розвитку, так і спеціалізованих завдань у сфері профілактики кримінальних

правопорушень і негативних соціальних явищ. Підкреслимо, що зв'язок між різними видами (рівнями) профілактики кримінальних правопорушень (профілактичних заходів) носить не лінійний, а різновекторний та багаторівневий характер. Відтак, система профілактичних заходів є взаємозалежною та базується на принципах зворотного зв'язку. Одним із завдань нашого дослідження є створення єдиної теоретичної моделі, в рамках якої буде розглянуто та надано наукове обґрунтування оперативно-розшукової профілактики умисних вбивств підрозділами кримінальної поліції. У межах вирішення вказаного завдання буде приділено увагу характеристиці системи оперативно-розшукової профілактики кримінальних правопорушень, її складових, досліджено її взаємодію з іншими складовими превенції кримінальних правопорушень та висвітлено теоретичні передумови здійснення профілактичної діяльності.

Сфера профілактики кримінальних правопорушень надзвичайно широка. Сьогодні вона не може залишатися полем діяльності лише правоохоронних органів, до цієї діяльності потрібно залучати органи державної влади, місцевого самоврядування, громадські формування та організації, активістів (громадян держави) [1, с. 36].

З цієї позиції межі профілактики визначаються усією системою соціально-політичних, економічних, організаційних, моральних, психологічних, виховних, правових, технічних та інших методів і засобів профілактичного впливу на все суспільство загалом, та на окремих громадян зокрема.

Профілактичні заходи мають проводитись на всій території України або в її окремому регіоні, на підприємстві, установі, організації незалежно від форм власності, серед групи населення (загальна профілактика) або стосовно конкретної особи (індивідуальна профілактика).

Профілактика правопорушень в Україні передбачає співробітництво з правоохоронними органами інших держав та участь України в заходах, які здійснюються міжнародними організаціями.

Профілактика кримінальних правопорушень – це система заходів, спрямованих на охорону прав і свобод людини й громадянина, власності, публічної безпеки та порядку, довкілля, конституційного устрою України від кримінально протиправних посягань, що реалізується органами державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності, громадськими формуваннями, окремими громадянами, а також сукупність прав та обов'язків державних органів і організацій, їх повноважних представників, що здійснюють профілактичні заходи та об'єктів, відносно яких здійснюються зазначені заходи.

Суб'єктами загальної профілактики правопорушень є органи державної влади (законодавчої, виконавчої, судової), органи місцевого самоврядування, органи прокуратури, засоби масової інформації, громадські організації, у тому числі громадські формування з охорони громадського порядку, релігійні установи та організації, підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, які беруть участь у профілактиці правопорушень.

Окреме місце серед суб'єктів профілактичної діяльності займають правоохоронні органи, в першу чергу, підрозділи Національної поліції, які здійснюють заходи як загальної, так і індивідуальної профілактики.

Розглядаючи структуру оперативно-розшукової профілактики умисних вбивств під кутом зору конкретної спрямованості превентивних заходів, можна виділити два види цієї діяльності. До першого з них – загальної профілактики – належать заходи, мета яких полягає у створенні об'єктивних умов, що виключають або ускладнюють вчинення кримінальних правопорушень; другий вид – індивідуальну профілактику – становлять заходи, які полягають у виявленні осіб, від яких можна очікувати вчинення кримінально протиправних діянь та здійснення відносно таких осіб засобів профілактичного впливу [2, с. 208].

Серед загальних заходів оперативно-профілактичного характеру умисних вбивств можна виділити наступні взаємопов'язані етапи:

- 1) виявлення та усунення причин вчинення умисних вбивств;
- 2) усунення умов та факторів, що сприяють вчиненню умисних вбивств;
- 3) нейтралізація наслідків та/або кримінальної активності, що може призвести до вчинення умисних вбивств.

Головними завданнями оперативно-розшукової профілактики умисних вбивств є вжиття комплексних загально-профілактичних заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин вчинення умисних вбивств, усунення умов та факторів, що сприяють вчиненню умисних вбивств, нейтралізація наслідків та/або кримінальної активності, що може призвести до вчинення умисних вбивств.

Загальна профілактика умисних вбивств передбачає здійснення декількох основних кроків, спрямованих на викорінення причин та умов таких злочинів. Першим кроком можна визначити втілення в життя рішень, прийнятих на підставі вивчення та аналізу оперативної обстановки на території оперативного обслуговування. Другий крок передбачає застосування конкретних оперативно-розшукових та інших прийомів і засобів впливу на криміногенну ситуацію. Третій крок полягає у створенні умов для зменшення ризику загострення оперативної обстановки у майбутньому, прогнозуванні наслідків та коригуванні діючих програм.

Для ефективного здійснення загальної профілактики, окрім з'ясування причин, які створюють основу для виникнення наміру щодо готування і вчинення злочинів, потрібно також встановити умови, які сприяють їх вчиненню. Під умовами, які сприяють вчиненню вбивств, розуміють комплекс негативних обставин, факторів, які сприяють вчиненню протиправних діянь, полегшують вчинення злочинів даного виду [3, с. 35]. Такі умови окремі вчені розподіляють на суб'єктивні та об'єктивні. Суб'єктивні умови – це негативні психологічні та моральні якості людей, які оточують злочинців і своєю поведінкою сприяють вчиненню ними протиправних дій, а об'єктивні – це соціальні протиріччя, які безпосередньо не залежать від свідомості та волі населення, тобто це умови, що підтримують стан соціальної

напруженості в суспільстві та сприяють саме кримінальний протиправності [4, с. 14].

До основних негативних чинників можна віднести: бідність, безробіття, відсутність доступного житла, недосконалість системи освіти; загострення соціальної нерівності; ослаблення соціальних і сімейних зв'язків, а також неналежне виховання в сім'ї, що посилює несприятливі умови життя; збільшення кількості неблагополучних сімей, розлучень, асоціальна поведінка батьків, ухилення або відсторонення батьків від виконання своїх обов'язків з виховання дітей, жорстокість і насилля в сім'ях; соціальні фактори, пов'язані з внутрішньо міграційними процесами; втрата моральних принципів суспільного життя та патріотизму, антигромадський спосіб життя; погіршення умов життя окремих соціальних груп, недостатня мережа об'єктів культурно-побутового призначення, спортивних установ, місць відпочинку; низький рівень медичного обслуговування населення; алкоголізм, немедичне вживання наркотичних засобів та інших психотропних речовин; поширення в засобах масової інформації ідей і поглядів, що призводять до зростання нетерпимості, насильства та ворожнечі; недоліки в охороні державного і колективного майна і інші умови, які сприяють скоєнню правопорушень в суспільстві. Вирішення зазначених проблем повинно здійснюватися систематично на державному, регіональному, місцевому та індивідуальному рівнях [5, с. 212].

На нашу думку, загальна профілактика повинна мати три складові (вплив на суспільство (покращення економічного стану, нетерпимість до злочинів, законслухняність), усунення зовнішніх факторів (створення безпечного середовища), довіра до поліції).

Серед першочергових завдань державної політики є здійснення цілеспрямованого впливу на суспільство, як через суто економічні фактори (покращення матеріального стану населення, створення «середнього» класу, створення нових робочих місць, залучення інвестицій на розвиток соціальних програм), так і через формування розвинутого громадянського суспільства (формування нетерпимості до будь-яких проявів протиправної діяльності, законслухняності, особистої відповідальності та ін.) [6, с. 219–220].

Досить актуальним завданням загально-профілактичної діяльності є створення безпечного середовища, з огляду на політику держави, яка обрала курс на «децентралізацію» владних повноважень, доречно буде зауважити, що вказане завдання може бути успішно реалізовано на рівні громад. Сюди можна включити покращення міської інфраструктури (освітлення, транспорт, заміна житлового фонду); створення та втілення різноманітних соціальних або культурно-розважальних проєктів; залучення громадськості.

Не останнє місце серед завдань загально-профілактичної діяльності є створення новітнього образу Національної поліції та формування серед населення довіри до органів правопорядку. В цьому напрямку керівництвом нашої держави було досягнуто значних успіхів. Відповідно до останніх досліджень близько 40,8 % опитаних респондентів довіряють Національній поліції України [7].

В рамках загальної профілактики представники Національної поліції України повинні інформувати населення про засоби та методи захисту від протиправних посягань шляхом проведення бесід, виступів у пресі, по радіо й телебаченню, видання спеціальних посібників, брошур тощо. Інформація про стан правопорядку в Україні та в її адміністративно-територіальних одиницях доводиться до населення через засоби масової інформації (у тому числі в мережі Інтернет). Засоби масової інформації також використовуються з метою поліпшення правового виховання населення та формування державної політики направленої на захист населення від кримінально-протиправних посягань.

Список використаних джерел:

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ у питаннях та відповідях. Навчальний посібник. Видання друге. Київ : ПП «Дірект Лайн». Київ. 2014. 236 с.
2. Хижняк Є. С. Особливості профілактики умисних убивств підрозділами кримінальної поліції. *Проблеми сучасної поліцейстики* : матеріали доповідей наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 квітня 2021 р.). Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2021. С. 207–211.
3. Колпаков В. К., Лаптев С. Г. Предупреждение преступлений аппаратами БХСС : учебное пособие. Київ : НИИРИО КВШ МВД СССР, 1988. 92 с.
4. Пчеліна О. В. Особливості предмета доказування у кримінальних справах про економічні злочини та їх вплив на методику розслідування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Харків, 2010. 20 с.
5. Хижняк Є. С. Окремі аспекти індивідуальної профілактики умисних вбивств підрозділами кримінальної поліції. *Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення* : матеріали доповідей I міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 червня 2021 р.). Дніпро : Дніпровський гуманітарний університет, 2021. С. 211–215.
6. Гурицька М. С. Громадянське суспільство: теорія і практика. Вісник Сев. ДТУ. Вип. 91. *Політологія*. Зб. наук. пр. Севастополь : Вид-во Сев. НТУ, 2008 р. С. 219–222.
7. Клименко І. Оцінка роботи Нацполіції в 2020 році: результати соціологічного дослідження. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/731177.html>

Ключові слова: правоохоронна діяльність, правоохоронні органи, загальна профілактика, оперативно-розшукова профілактика, умисні вбивства.

Key words: law enforcement activity, law enforcement agencies, general prevention, operative and investigative prevention, intentional murders.

Хижняк Євген Сергійович Окремі аспекти загальної профілактики умисних вбивств підрозділами кримінальної поліції	408
Цитряк Віктор Ярославович, Альбещенко Олексій Станіславович Правові питання діяльності приватних військових компаній в умовах воєнних конфліктів	413
Павліченко Євгенія Володимирівна, Косяк Олег Володимирович Напрями розвитку пробації в Україні	415
Григорчак Діана Володимирівна Протидія торгівлі людьми в умовах війни та глобальних викликів XXI століття	417

СЕКЦІЯ 22

КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕДИЦИНА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУДОЧИНСТВА

Tishchenko Valerii Volodymyrovych, Bielik Larysa Stepanivna Features of forensic analysis in the investigation of crimes	420
Загородній Віктор Євстафійович, Гресь Юлія Олегівна Збройний конфлікт як обстановка вчинення розслідування злочинів	423
Цехан Дмитро Миколайович Класифікація доходів, сформованих за результатами злочинної діяльності	425
Самойленко Олена Анатоліївна, Тітуніна Катерина Вікторівна До питання криптовалют як засобу вчинення кримінального правопорушення	427
Ващук Олеся Петрівна, Стевенсон Оксана Степанівна Перспективи криміналістики в умовах російсько-української війни	430
Албул Сергій Володимирович, Колодій Денис Володимирович Оперативно-розшукове документування колабораційної діяльності в умовах воєнного стану: проблемні питання	432
Кубарев Іван Володимирович, Барган Сергій Сергійович Використання доказів у закордонних моделях допиту	436